

Minister Van der Hoeven:

'Aanbesteden is een vak apart'

Minister Maria van der Hoeven van Economische Zaken werkt nog steeds hard aan de nieuwe aanbestedingswet. Na een lang traject van voorbereiding zijn begin dit jaar verschillende branches gevraagd om reacties op het consultatiedocument "uitwerkingsregelgeving wetsvoorstel aanbestedingswet" te geven. Ook de VHG maakte van deze gelegenheid gebruik om een aantal specifieke, sector gerelateerde zaken onder de aandacht te brengen. Tijdens een persoonlijk vraaggesprek ging de minister nader op dit onderwerp in.

De VHG ervaart de minister als een bewindsvrouw die de positie van het bedrijfsleven nadrukkelijk wil laten gelden bij het vormen van de aanbestedingswetgeving. "Ik wil open lijnen. Zowel ik als staatssecretaris Heemskerk hebben ieder regelmatig contact met drie verschillende bedrijven. Bij 'mijn' groepje bedrijven zit bijvoorbeeld een tuinder uit het Westland. Door deze overleggen hoor ik direct waar bedrijven op de werkvloer tegenaan lopen."

Maar met de nieuwe aanbestedingswet blijft het voor de minister wel belangrijk de juiste afweging van belangen te maken. Alle betrokkenen hebben zo hun eigen wensen. Waar de gemeenten verenigd in de VNG maximale vrijheid in het stellen van selectiecriteria willen, vechten de aannemers voor beperking van de administratieve lasten. Van der Hoeven heeft daar zo haar eigen idee over: "Ik wil niet dat Nederland op slot gaat. Bedrijven van buiten Nederland moeten de Nederlandse markt kunnen betreden. Zo moeten ook de selectiecriteria voor bedrijven om deel te kunnen nemen aan een aanbesteding proportioneel zijn. Het mag niet zo zijn dat door buitensporig hoge eisen bedrijven worden uitgesloten."

'Ik wil open lijnen'

Van der Hoeven richt zich met name op het voortraject. "Aanbesteden is een vak apart. Juist door kundig en goed voorwerk te doen, krijg je een werkbaar situatie." Doel is een transparante werkwijze realiseren waarbij de

minister de praktische invulling van zeer groot belang acht. "Zwaardere eisen stellen aan combinaties ten opzichte van één bedrijf zal worden verboden. Bovendien zullen de referentieprojecten beter op elkaar worden afgestemd. Daar waar één school moet worden gebouwd, mogen ook soortgelijke projecten (denk aan een ziekenhuis) als referentie dienen. En het aantal van drie referentieprojecten is een maximum en geen minimum." Uit het voorgaande blijkt dat de minister verschillende aanbevelingen van de commissie Overheidsaanbestedingen van VNO-NCW, waarin ook de VHG participeert, heeft overgenomen. Zo mogen de referentiewerken in geldwaarde maximaal 60 procent van de opdracht omvatten. Immers als 100 procent zou zijn toegestaan, kan een onderneming nooit groeien qua omvang van de opdrachten. Ook wordt er paal en perk gesteld aan de financiële selectiecriteria. Er mag enkel nog een bankgarantie worden gevraagd.

'Eigen verklaring'

De nieuwe wetgeving werkt veel met 'eigen verklaringen'. Verificatie van de verklaring kan plaatsvinden doordat de aanbestedende dienst in digitale bestanden raadpleegt (bijvoorbeeld KvK) of door het laten aanleveren van bewijsstukken door de opdrachtnemer. In de AMvB wordt omschreven dat een partij om een verificatie van een eigen verklaring kán vragen, maar niet hoeft te vragen. Een deelnemer aan een aanbesteding hoeft een eventueel bewijsstuk pas te laten zien wanneer daarom gevraagd wordt door de

opdrachtgever. Als VHG hebben we hier moeite mee, omdat er altijd partijen zullen zijn die verklaren dat ze bijvoorbeeld VCA gecertificeerd zijn, maar dit in werkelijkheid niet zijn. Controle op de eigen verklaringen van de winnaar van de aanbesteding dient dan ook altijd plaats te vinden. De minister bekijkt of dit wellicht nog in de Memorie van Toelichting een aanpassing behoeft.

'MKB ruim aan bod'

In Amerika is sprake van een Small Business Act, een bepaald percentage van de overheidsopdrachten dient aan het MKB gegeven te worden. Een dergelijk systeem is volgens Van der Hoeven niet raadzaam in Nederland. "Amerika is Nederland niet en andersom. Het MKB komt ruim aan bod in ons land en heeft niet een soortgelijke afscherming nodig, zoals wel in Amerika gewenst is."

'Penny wise and pound foolish'

De VHG vermoedt dat de indirecte gevolgen van de bouwenquête groter zijn dan de directe boetes die zijn opgelegd. De kosten die ontstaan zijn door wantrouwen tussen partijen als gevolg van de enquête zijn namelijk vele malen groter. Opdrachtgevers zijn doorgeschoten in het openbaar aanbesteden. De minister beaamt dat het niet zinvol is om voor kleinere opdrachten een aanbestedingstraject op te starten. "Bedrijven moeten beseffen dat het mág, maar het niet hóeft. Daarom zijn onder de Europese drempelbedragen ook andere vormen toegestaan, zoals de meervoudig

onderhandse aanbesteding. Ook een raamcontract afsluiten behoort tot de mogelijkheden. Onder de bagatelgrens van € 50.000,- mag het werk zelfs 1 op 1 gegund worden. Maar er lijkt inderdaad koudwatervrees te bestaan", bevestigt Van der Hoeven. Dit heeft tot resultaat dat veelal tegen de laagste prijs wordt gegund. "Ik snap het wel het gunningcriterium is zeer eenduidig. Er kan er maar één met de laagste prijs zijn. Gunnen op de laagste prijs is vaak 'penny wise and pound foolish'. Het zou goed zijn wanneer ook andere elementen meewegen in de gunning. Daarbij kan worden gedacht aan een innovatief plan van aanpak of de inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Gelukkig zien we dat steeds meer opdrachtgevers hier het belang van inzien.

'Ik wil een heldere aanbestedingspraktijk'

Steeds meer opdrachtgevers willen ook weer tot echt samenwerken komen in plaats van elkaar ontmoeten in procedures. Dat betekent ook dat opdrachtgevers meer moeite moeten doen om uitleg te geven aan het gunningbesluit. Maar dat is wel noodzakelijk. Wanneer een opdrachtnemer moeite neemt om een opdracht te verwerven mag hij ook verwachten dat de aanbestedende dienst een fatsoenlijke

toelichting op de uitslag geeft. Maar ja, dat is wel moeilijker dan wanneer je gunt op basis van de laagste prijs." Cruciaal is de voorlichting. In het netwerk van aanbestedende diensten moet het delen van goede ervaringen en voorbeelden juist tot verbeteringen leiden. "In dit kader hebben we ook besloten Pianoo de komende drie jaar als kenniscentrum te laten fungeren. Zo is de inkoop al lang niet meer alleen gericht op de goedkoopste prijs, maar zal ook naar de kwaliteit van de gerealiseerde werken of de leveringen en diensten worden gekeken. Maar de kennis bij aanbestedende diensten kan zeker verbeterd worden. In de Memorie van Toelichting besteden we hier zeker aandacht aan. Ook brancheorganisaties spelen een belangrijke rol ten aanzien van het creëren van een heldere aanbestedingspraktijk."

De minister wil innovatieve bedrijven geen uitzonderingspositie geven om daarmee innovatief gedrag te stimuleren. "In de wetenschap dat veel innovaties bij kleinere bedrijven tot stand komen, zullen ze een samenwerking moeten zoeken met andere bedrijven. Innovatieve bedrijven kunnen door het aangaan van combinaties met anderen hun positie op de markt verwerven. Samen staan ze sterker en hebben ze voldoende concurrentiekracht."

We worden als branche uitgedaagd om met voorbeelden en ideeën te komen.

'Werkbezoek nuttig'

De VHG hecht veel waarde aan innovatie in haar branche. Zo krijgt sociale innovatie in de samenwerking tussen SW-bedrijven en private bedrijven veel aandacht. Als voorbeelden van technische innovaties noemden we de groene daken als oplossing voor wateroverlast, groene mogelijkheden tegen het probleem van fijnstof en het project langs de A50. Van der Hoeven hoopt ook dat innovatieve bedrijven meer kans zullen krijgen. "Dat een sector zelf kijkt op welke wijze zij een bijdrage kan leveren, is in mijn ogen een zeer goed initiatief." Onder de indruk van de initiatieven vanuit de groene sector komt de minister met het voorstel van een werkbezoek.

'Het is geen lege wet'

Als alles goed gaat, treedt de raamwet Aanbesteden met de AMvB begin 2009 in werking. Van der Hoeven weet dat ze alles in het werk heeft gesteld om de ondoorzichtige aanbestedingspraktijk transparanter te krijgen. "Als de Tweede Kamer roept: het is een lege wet, dan zal ik het uitleggen. Ik wil een werkbaar compromis en dat zal ik met verve presenteren." ■

